

בבא בתרא נו

עניין: כל שהראה הקב"ה למשה חייב במעשר

פרשת דרכים דרוש ו'

ואיך שיהיה עלה בדינו מסוגיא הנזכר דלעתיד לבא אינו מקדש מלך המשיח את א"י אלא הרי הם מקודשות ועומדות או בקדושה ראשונה דהיינו מה שקדשה יהושע למ"ד קדושה א' קדשה לעתיד לבא או ע"י קדושת עזרא למ"ד קדושה ראשונה לא קדשה אלא לשעתה. וכל זה הוא דוקא בארצות שנתקדשו מקודם אך אם יכבוש מלך המשיח ארצות מחדש שלא נתקדשו מקודם פשיטא שמלך המשיח יקדש אותם. וכל זה נתבאר בדברי הראב"ד בהלכות שמיטה ויובל. והנה כל הארצות אשר נתקדשו ונתחייבו בתרומות ומעשרות לעולם בקדושתם הם עומדות ואף לעתיד לבא שכובש אותם מלך המשיח ונותן מהם חלק לשבט לוי לא בשביל זה פקעה קדושתם דקדושה שבהם להיכן הלכה והוא אינו מקדש אותם מחדש והרי אפי' עכשיו שא"י היא ביד גוים לא פקעה קדושתה וחייבת בתרומות ומעשרות וכ"ש לעתיד לבא. אך הארצות שכובש מלך המשיח מחדש שלא כבשם לא יהושע ולא עזרא וקדושתם באה ע"י מלך המשיח והוא נותן מהם חלק לשבט לוי אינם חייבים בתרומות ומעשרות, לפי שתרומות ומעשרות הם תחת חלק הארץ והארצות הללו לא היו מקודשות מקודם.³⁴ ולפי זה מה שאמרו שאהרן לעתיד לבא יזכה בתרומות ומעשרות היינו באותם ארצות שכבר נתקדשו מקודם או על ידי יהושע או ע"י עזרא.³⁵

וזהו כוונת שמואל באומרו כל מה שהראהו הקב"ה למשה חייב במעשר, דשמואל ס"ל כמאן דאמר קדושה ראשונה קדשה (לשעתה) [לעתיד לבא] וכמ"ש התוס',³⁶ ואמר

עוד אני תמיה במאי דקאמר שמואל דקיני וקניזי וקדמוני לא יתחייבו בתרומות ומעשרות לעתיד, דהן לו יהיה שהם חו"ל גמור ולא נכרת עליהם ברית לאברהם שינחילנה לישראל וכסברת הרא"ם ז"ל שאכתוב לקמן בדרוש שני.⁷ אכתי קשה דהא שנינו בספרי פרשת עקב וז"ל כל המקום אשר תדרוך כף רגלכם בו לכם יהיה,⁸ אמר להם כל שתכבשו חוץ ממקומות אלו הוא שלכם, הרי שכבשו חו"ל מנין שמצות נוהגות שם, הרי אתה דן נאמר כאן יהיה ונאמר להלן יהיה מה יהיה האמור להלן מצות נוהגות שם אף יהיה האמור כאן מצות נוהגות שם. וא"ת מפני מה כבש דוד ארם נהרים וארם צובה ואין מצות נוהגות שם, אמרת דוד עשה שלא כתורה, התורה אמרה

ונראה דזה יובן עם מה שכתב הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל¹¹ ז"ל, יראה לי שאין הדברים אמורים אלא בארץ שנכרתה עליה ברית לאברהם יצחק ויעקב וירשוה בניהם ונתחלקה להם, אבל שאר כל ארצות שכובש מלך ממלכי ישראל הרי הכהנים והלויים באותם הארצות ככל ישראל, ע"כ. הרי דאזהרה הלזו שלא ינחלו הכהנים בארץ אינה אלא בארץ שנכרתה עליה ברית לאברהם, אך בשאר הארצות שכובש מלך ישראל אף שכובש אותם כדין הרי הכהנים נוטלין חלק בה. והראב"ד השיג עליו שם ואמר אם כן לא יטלו בהם תרומות ומעשרות כי הם היו תחת חלק הארץ, ע"כ. וכתב שם מרן בכ"מ ז"ל, ואני אומר שאין זו השגה דאימא דאין הכי נמי, וסוריא תוכיח שאין בה תרומות ומעשרות מן התורה,

אל יעלה בדעתך דלעתיד לבא דשבט לוי נוטל חלק בארץ דלא יהיו נוהגים תרומות ומעשרות, אלא כל מה שהראהו הקב"ה למשה דהיינו מה שכבש יהושע וקדשו לעולם חייב במעשר דמאחר שנתקדש ונתחייב במעשר לא פקעה קדושתה לעולם ואפי' בזמן מלך המשיח דשבט לוי נוטל חלק בארץ, לאפוקי קיני וקניזי וקדמוני שאף שהם מהארצות שנכרת עליהם ברית לאברהם מ"מ אינם חייבות במעשר מאחר שלא נכבשו מעולם ולא נתקדשו לא ע"י יהושע ולא ע"י עזרא ומלך המשיח עתיד לקדשה ונותן מהם חלק לשבט לוי³⁷ ואינם מקודשות לתרומות ומעשרות לפי שהם תחת חלק הארץ ולעתיד נוטלין הלויים חלק בארץ. ולפי זה בכל החלוקות הן בחיוב המעשר הן בפטור המעשר השמיענו שמואל דברים מחודשים.

מי השילוח פרשת קרח

ומדוע תתנשאו על קהל ה'. הנה טענות קרח היתה שאין שום התנשאות בין ישראל לאחד על חבריו כי בתוכם ה', היינו שהש"י שוכן בתוך כולם שוה בשוה כמו שמבואר במדרש (גמ' תענית ל"א). שלעתיד יעשה הקב"ה מחול לצדיקים ומחול היינו בעיגול שאין שום אחד קרוב יותר מחבירו.

אדרת אליהו דברים א, ז

שכניו הם עמון ומואב ואדום. מפני שהקב"ה נתן לא"ל עשרה אומות וסג' סס. קיני. וקניזי. וקדמוני. וסס עמון. ומואב. ואדום. וקודם שחטאו במרגלים ניתנו לישראל חבל כשחטאו במרגלים נטעו שלא ליגע בהם עד לע"ל כמ"ש ומחץ פלתי מואב וסיס אדום ירשם